অধ্যায় ৭ জীৱনৰ বাটত – ১

অধ্যায় গাঁথনি

৭.১ উদ্দেশ্য

৭.২ পৰিচয়

৭.৩ বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱাৰ *জীৱনৰ বাটত* উপন্যাসখনৰ কাহিনীগাঁথা

৭.৪ উপন্যাসখনৰ সাধাৰণ আলোচনা

৭.৫ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

৭.৬ অধিক জানিবলৈ

৭.৭ অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

৭.৮ আৰ্হি প্রশ্ন

৭.১ উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰাৰ পিছত আপুনি—

- *জীৱনৰ বাটত* উপন্যাসখনৰ সৃষ্টি-পটভূমি আৰু সাহিত্যিক গুৰুত্ব বুজি পাব।
- উপন্যাসখনৰ কাহিনীগাঁথা বিশদভাৱে বর্ণনা কৰিব পাৰিব।
- উপন্যাসখনৰ প্রধান ঘটনাসমূহৰ মাজেৰে তৎকালীন অসমীয়া সমাজৰ বাস্তৱ চিত্র অনুধাৱন কৰিব পাৰিব।
- অসমীয়া সামাজিক উপন্যাসৰ ইতিহাসত *জীৱনৰ বাটত*ৰ স্থান মূল্যায়ন কৰিব পাৰিব।

৭.২ পৰিচয়

ইয়াৰ আগৰ অধ্যায়ত আপুনি বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱাৰ জীৱন আৰু সাহিত্যকৃতি সম্পর্কে অধ্যয়ন কৰিলে। তেওঁৰ সাহিত্য-চিন্তা আৰু অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যলৈ আগবঢ়োৱা অৱদানৰ বিষয়ে ধাৰণা লাভ কৰিছে।

এই অধ্যায়ত *জীৱনৰ বাটত* উপন্যাসখনৰ কাহিনীগাঁথা আৰু সাধাৰণ আলোচনা আগবঢ়োৱা হ'ব। উপন্যাসখনৰ পটভূমি, ঘটনাপ্রবাহ আৰু মূল বিষয়বস্তুৰ বিষয়ে বিশদ আলোচনা কৰা হ'ব।

অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ বিকাশৰ ইতিহাসত বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱাৰ *জীৱনৰ বাটত* এক বিশেষ গুৰুত্বপূর্ণ সৃষ্টি। ১৯৪৪ চনত প্রকাশিত এই উপন্যাসখন অসমীয়া সামাজিক উপন্যাসৰ ইতিহাসত এক নতুন যুগৰ সূচনা কৰা গ্রন্থ হিচাপে বিবেচিত হয়। বীণা বৰুৱা ছদ্মনামত প্রকাশিত এই উপন্যাসখনে অসমীয়া সমাজ জীৱনৰ বাস্তৱ ৰূপ সাহিত্যৰ মাজলৈ আনি পাঠকসমাজক নতুন অভিজ্ঞতাৰ সন্মুখীন কৰিছিল।

উপন্যাসখনৰ কেন্দ্রীয় কাহিনী তগৰ আৰু কমলাকান্তৰ প্রেম, বিচ্ছেদ আৰু জীৱনসংগ্রামক কেন্দ্র কৰি গঢ় লৈ উঠিলেও ইয়াৰ পৰিসৰ কেৱল ব্যক্তিগত জীৱনত সীমাবদ্ধ নহয়। ইয়াত একেদৰে গাঁওলীয়া

সমাজ, মধ্যবিত্ত জীৱন, নাৰীজীৱনৰ বঞ্চনা, সামাজিক কুসংস্কাৰ, অর্থনৈতিক বৈষম্য আৰু স্বাধীনতা আন্দোলনৰ পটভূমিও প্রতিফলিত হৈছে। এই কাৰণেই *জীৱনৰ বাটত* অসমীয়া সমাজ জীৱনৰ এক জীৱন্ত দলিল হিচাপে পৰিগণিত হৈছে।

সাহিত্যিক গুণ, বাস্তৱধর্মিতা, চৰিত্র নির্মাণ আৰু সমাজ-সচেতন দৃষ্টিভংগীৰ বাবে *জীৱনৰ বাটক* অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ অন্যতম শ্রেষ্ঠ কৃতি বুলি গণ্য কৰা হয়। এই অধ্যায়ত উপন্যাসখনৰ সাধাৰণ আলোচনা, সাহিত্যিক তাৎপর্য আৰু কাহিনীগাঁথাৰ বিষয়ে বিশদভাৱে আলোচনা কৰা হ'ব।

৭.৩ উপন্যাসখনৰ সাধাৰণ আলোচনা

জীৱনৰ বাটত বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱাৰ এখন কালজয়ী সামাজিক উপন্যাস। লেখকে বীণা বৰুৱা ছদ্মনামত এই উপন্যাসখন প্রকাশ কৰিছিল। অসমীয়া সাহিত্যৰ ইতিহাসত এই উপন্যাসখন বিশেষভাৱে স্মৰণীয়, কিয়নো ইয়াৰ মাজেৰে বাস্তৱ সমাজ জীৱনৰ গভীৰ আৰু অন্তৰংগ চিত্র প্রথমবাৰৰ বাবে ইমান শক্তিশালী ৰূপত প্রকাশ পাইছিল। উপন্যাসখনত কেৱল কাহিনীৰ নাটকীয়তা বা ৰোমাণ্টিকতা নহয়, সমাজ জীৱনৰ বাস্তৱ সমস্যা আৰু মানৱীয় সংকটো সমান গুৰুত্বেৰে স্থান লাভ কৰিছে।

উপন্যাসখনৰ মূল কাহিনী তগৰ আৰু কমলাকান্তৰ প্রেমক কেন্দ্র কৰি গঢ় লৈ উঠিছে। কিন্তু এই প্রেমকাহিনী লেখকৰ একমাত্র উদ্দেশ্য নহয়। ইয়াৰ মাজেৰে তেওঁ অসমীয়া গাঁওলীয়া সমাজৰ মূল্যবোধ, নাৰীজীৱনৰ অসহায়তা, মধ্যবিত্ত সমাজৰ দ্বিধা-দ্বন্দ্ব আৰু সামাজিক পৰিৱর্তনৰ বিভিন্ন দিশ উন্মোচন কৰিছে। সেইবাবে *জীৱনৰ বাটত* এখন প্রেমৰ উপন্যাস হোৱাৰ লগতে এখন সমাজ-বাস্তৱতাকেন্দ্রিক উপন্যাসো।

সমালোচকসকলে এই উপন্যাসখনক অসমীয়া সামাজিক উপন্যাসৰ ইতিহাসত এক মাইলৰ খুঁটি বুলি অভিহিত কৰিছে। চৰিত্রৰ স্বাভাৱিকতা, ভাষাৰ প্রাঞ্জলতা, সমাজ-সচেতনতা আৰু জীৱনঘনিষ্ঠতাৰ বাবে এই উপন্যাসখনে অসমীয়া সাহিত্যত এক স্থায়ী আসন লাভ কৰিছে।

উপন্যাসখনৰ সাহিত্যিক পটভূমি আৰু প্রকাশ-প্রেক্ষাপট

বিংশ শতিকাৰ চতুর্থ দশকত অসমীয়া সমাজত ব্যাপক সামাজিক আৰু ৰাজনৈতিক পৰিৱর্তন সংঘটিত হৈছিল। স্বাধীনতা আন্দোলনৰ প্রভাৱ, শিক্ষাৰ বিস্তাৰ, মধ্যবিত্ত শ্রেণীৰ উত্থান আৰু সামাজিক সংস্কাৰৰ চিন্তাধাৰাই সমাজ জীৱনত নতুন চেতনা আনিছিল। এই সময়ছোৱাত সাহিত্যিকসকলেও কেৱল ৰোমাণ্টিক বা ঐতিহাসিক বিষয়ৰ পৰা আঁতৰি সমাজৰ বাস্তৱ সমস্যাৰ প্রতি অধিক মনোযোগ দিবলৈ আৰম্ভ কৰে।

এই পটভূমিতেই *জীৱনৰ বাটত* উপন্যাসখনৰ সৃষ্টি হয়। উপন্যাসখনত লেখকে সেই সময়ৰ অসমীয়া সমাজৰ বহুমুখী বাস্তৱতাক সাহিত্যিক ৰূপ দিছে। বিশেষকৈ গাঁও আৰু নগৰৰ মাজত গঢ় লৈ উঠা মানসিক আৰু সামাজিক দূৰত্ব, শিক্ষিত মধ্যবিত্ত সমাজৰ আকাংক্ষা, নাৰীজীৱনৰ সীমাবদ্ধতা আৰু স্বাধীনতা আন্দোলনৰ অভিঘাত উপন্যাসখনত সুস্পষ্টভাৱে প্রতিফলিত হৈছে।

প্রকাশৰ সময়ত উপন্যাসখন পাঠক আৰু সমালোচক উভয়ৰে দৃষ্টি আকর্ষণ কৰিছিল। কিয়নো ইয়াৰ বিষয়বস্তু, চৰিত্ৰ আৰু ভাষা সেই সময়ৰ অসমীয়া উপন্যাসৰ পৰম্পৰাৰ তুলনাত যথেষ্ট নতুন আৰু বাস্তৱধৰ্মী আছিল। এই নতুনত্বই উপন্যাসখনক অসমীয়া সাহিত্যত এক বিশেষ মর্যাদা প্রদান কৰে।

অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যত স্থান আৰু গুৰুত্ব

অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ ইতিহাসত *জীৱনৰ বাটত* এক যুগান্তকাৰী সৃষ্টি। বহু সমালোচকৰ মতে এই উপন্যাসখনেই অসমীয়া সামাজিক উপন্যাসক পূর্ণতা প্রদান কৰিছিল। ইয়াৰ পূর্বেও সামাজিক বিষয়বস্তু লৈ উপন্যাস ৰচনা হৈছিল যদিও সমাজ জীৱনৰ ইমান বিস্তৃত, গভীৰ আৰু বাস্তৱধৰ্মী ৰূপায়ণ সচৰাচৰ দেখা নগৈছিল। এই দিশৰ পৰা *জীৱনৰ বাটত* অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ বিকাশৰ এক গুৰুত্বপূর্ণ স্তম্ভ।

উপন্যাসখনৰ আন এক বিশেষ অৱদান হৈছে নাৰী চৰিত্ৰৰ সফল ৰূপায়ণ। তগৰৰ চৰিত্ৰৰ মাজেৰে অসমীয়া নাৰীৰ সুখ-দুখ, আশা-আকাংক্ষা, বঞ্চনা আৰু আত্মমর্যাদাৰ প্রশ্নসমূহ অত্যন্ত সংবেদনশীলভাৱে উপস্থাপন কৰা হৈছে। ফলত তগৰ অসমীয়া সাহিত্যৰ অন্যতম স্মৰণীয় নাৰী চৰিত্ৰ হিচাপে পৰিগণিত হৈছে।

সামাজিক বাস্তৱতা, মানৱীয় মূল্যবোধ, নাৰীজীৱনৰ গভীৰ বিশ্লেষণ আৰু শিল্পসম্মত উপস্থাপনৰ বাবে *জীৱনৰ বাটত* অসমীয়া সাহিত্যৰ এক ক্লাছিক কৃতি হিচাপে স্বীকৃত। এই উপন্যাসখনে পৰৱর্তী সময়ৰ বহু ঔপন্যাসিকক প্রভাৱিত কৰিছিল আৰু অসমীয়া সামাজিক উপন্যাসৰ বিকাশত এক নতুন দিশ প্রদান কৰিছিল।

W অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ১

জীৱনৰ বাটত উপন্যাসখনৰ কাহিনীগাঁথা চমুকৈ আলোচনা কৰক। (১৫০টা শব্দৰ ভিতৰত)

৭.৪ উপন্যাসখনৰ কাহিনীগাঁথা

কাহিনীৰ পটভূমি

জীৱনৰ বাটত উপন্যাসখনৰ কাহিনী মূলতঃ নগাঁও জিলাৰ মৰঙ্গী আৰু ৰহা অঞ্চলক কেন্দ্ৰ কৰি গঢ় লৈ উঠিছে। এই অঞ্চল দুটা উপন্যাসখনৰ কেৱল ভৌগোলিক পটভূমি নহয়; ববং ইয়াৰ সামাজিক, সাংস্কৃতিক আৰু অর্থনৈতিক জীৱনৰো প্রতীক। গাঁওলীয়া পৰিৱেশ, কৃষিভিত্তিক জীৱন, সামাজিক সম্পর্ক, বৈষ্ণৱ সংস্কৃতি আৰু পৰম্পৰাগত মূল্যবোধে কাহিনীৰ গতি নির্ধাৰণ কৰাত গুৰুত্বপূর্ণ ভূমিকা পালন কৰিছে। লেখকে এই অঞ্চলৰ মানুহৰ জীৱনযাত্রা অতি বাস্তৱ আৰু জীৱন্তভাৱে চিত্রিত কৰিছে।

মৰঙ্গীৰ গাঁওলীয়া সমাজত মানুহে এক সমূহীয়া জীৱনধাৰা অনুসৰণ কৰে। সমাজৰ নিয়ম-নীতি, পৰিয়ালৰ সন্মান, বিয়া-বাৰুৰ পৰম্পৰা আৰু লোকৰ মতামতে ব্যক্তিগত জীৱনক গভীৰভাৱে প্রভাৱিত

কৰে। গাঁওখনত নাৰীৰ সামাজিক অৱস্থান, শিক্ষাৰ সীমাবদ্ধতা আৰু পুৰুষ-প্ৰধান মানসিকতাৰ উপস্থিতিও স্পষ্টভাৱে দেখা যায়। এই সামাজিক বাস্তৱতাই তগৰৰ জীৱনত গভীৰ প্ৰভাৱ পেলাইছে।

আনহাতে ৰহা অঞ্চলৰ মাজেৰে লেখকে তুলনামূলকভাৱে আধুনিক চিন্তাধাৰা আৰু নগৰমুখী জীৱনৰ আভাস দাঙি ধৰিছে। এইদৰে মৰঙ্গী আৰু ৰহা উপন্যাসখনত দুটা পৃথক সামাজিক বাস্তৱতাৰ প্ৰতীক হৈ উঠিছে। এই পটভূমিৰ মাজতেই তগৰ আৰু কমলাকান্তৰ জীৱনকেন্দ্ৰিক কাহিনী বিকশিত হৈছে।

তগৰ আৰু কমলাকান্তৰ পৰিচয় তথা প্ৰেম

তগৰ উপন্যাসখনৰ নায়িকা আৰু অসমীয়া সাহিত্যৰ অন্যতম স্মৰণীয় নাৰী চৰিত্ৰ। সৌন্দৰ্য, সৰলতা, সংবেদনশীলতা আৰু আন্তৰিকতাৰে গঢ়া তগৰৰ জীৱন আৰম্ভণিৰে পৰাই সমাজৰ বিভিন্ন বাধা-নিষেধৰ মাজত আবদ্ধ। আনহাতে কমলাকান্ত এজন শিক্ষিত, উচ্চাকাংক্ষী আৰু মধ্যবিত্ত মানসিকতাৰ যুৱক। দুয়োৰে পৰিচয়ৰ মাজেৰে কাহিনীৰ মূল ধাৰা আৰম্ভ হয়।

সময়ে সময়ে এই পৰিচয় গভীৰ সম্পৰ্কলৈ ৰূপান্তৰিত হয়। তগৰ আৰু কমলাকান্তৰ মাজত আন্তৰিক প্ৰেমৰ সম্পৰ্ক গঢ় লৈ উঠে। তেওঁলোকৰ সম্পৰ্কত কোনো কৃত্ৰিমতা নাই; আছে কেৱল বিশ্বাস, আশা আৰু ভৱিষ্যতৰ সপোন। কমলাকান্তে তগৰক বিবাহৰ প্ৰতিশ্ৰুতি দিয়ে আৰু তগৰেও সেই প্ৰতিশ্ৰুতিক জীৱনৰ একমাত্ৰ সত্য হিচাপে গ্ৰহণ কৰে।

এই প্ৰেমৰ মাজেৰে লেখকে তৎকালীন সমাজত নৰ-নাৰীৰ মানসিক জগত, ব্যক্তিগত অনুভূতি আৰু আত্মিক সম্পৰ্কৰ এক কোমল চিত্ৰ অংকন কৰিছে। কিন্তু এই প্ৰেমৰ পথ সহজ নহয়। সামাজিক বাস্তৱতা, পা�ৰিবাৰিক সিদ্ধান্ত আৰু ব্যক্তিগত উচ্চাকাংক্ষাই পিছলৈ এই সম্পৰ্কত গভীৰ সংকটৰ সৃষ্টি কৰে।

প্ৰতিশ্ৰুতি ভংগ আৰু তগৰৰ বিবাহ

কমলাকান্তে তগৰক বিবাহৰ প্ৰতিশ্ৰুতি দিয়াৰ পিছতো জীৱনৰ বাস্তৱ পৰিস্থিতিৰ সম্মুখীন হৈ সেই প্ৰতিশ্ৰুতি ৰক্ষা কৰিব নোৱাৰে। শিক্ষিত মধ্যবিত্ত সমাজৰ প্ৰতিনিধি হিচাপে তেওঁ নিজৰ সামাজিক প্ৰতিষ্ঠা, ভৱিষ্যৎ আৰু ব্যক্তিগত সুবিধাক অধিক গুৰুত্ব দিবলৈ আৰম্ভ কৰে। ফলত তগৰৰ প্ৰতি থকা তেওঁৰ দায়বদ্ধতা ক্ৰমাৎ দুৰ্বল হৈ পৰে।

ইফালে তগৰৰ পিতৃ মহীকান্তে নিজৰ সামাজিক মৰ্যাদা আৰু পাৰিবাৰিক স্বাৰ্থৰ কথা চিন্তা কৰি ধৰণী নামৰ এজন যুৱকৰ সৈতে তগৰৰ বিবাহৰ ব্যৱস্থা কৰে। তগৰৰ ব্যক্তিগত ইচ্ছা বা অনুভূতিক ইয়াত বিশেষ গুৰুত্ব দিয়া নহয়। সেই সময়ৰ সমাজত পৰিয়ালৰ সিদ্ধান্তকেই চূড়ান্ত বুলি ধৰা হৈছিল।

এই বিবাহ তগৰৰ জীৱনৰ এক কৰুণ মোড়। যাক ভাল পাইছিল, তাক বিয়া কৰিব নোৱাৰি তাই সমাজ আৰু পৰিয়ালৰ ইচ্ছাৰ ওচৰত আত্মসমৰ্পণ কৰে। এই ঘটনাই ব্যক্তিগত আকাংক্ষা আৰু সামাজিক বাস্তৱতাৰ মাজৰ সংঘাত স্পষ্টভাৱে প্ৰকাশ কৰিছে।

বোৱাৰী জীৱনৰ সংঘাত আৰু যন্ত্ৰণা

বিয়াৰ পিছত তগৰৰ জীৱন সুখৰ নহয়। নতুন ঘৰলৈ যোৱাৰ পিছত তাই বিভিন্ন সামাজিক আৰু পাৰিবাৰিক সমস্যাৰ সন্মুখীন হয়। শাশুৰেক আহিনী আৰু সমাজৰ আন লোকসকলৰ আচৰণে তগৰৰ জীৱন অধিক জটিল কৰি তোলে। সন্দেহ, অপবাদ আৰু অবিশ্বাসে তাইৰ জীৱনক ক্ৰমে অসহনীয় কৰি তোলে।

তগৰ স্বভাৱত সহনশীল আৰু মৰমিয়াল হোৱাৰ পিছতো তাই সমাজৰ কঠোৰ আচৰণৰ পৰা মুক্তি নাপায়। তাইৰ ব্যক্তিত্ব, আত্মমর্যাদা আৰু মানসিক অৱস্থাক কোনো মূল্য দিয়া নহয়। নাৰীৰ ওপৰত সমাজে আৰোপ কৰা বিভিন্ন নিয়ন্ত্ৰণ আৰু অবিচাৰৰ ছবি ইয়াত স্পষ্টভাৱে প্ৰতিফলিত হৈছে।

এই অংশত লেখকে অসমীয়া গাঁওলীয়া সমাজত নাৰীৰ অৱস্থানৰ এক বাস্তৱ ছবি দাঙি ধৰিছে। তগৰৰ ব্যক্তিগত দুখৰ মাজেৰে সমগ্ৰ নাৰীসমাজৰ যন্ত্ৰণা আৰু অসহায়তাৰ কাহিনী প্ৰকাশ পাইছে।

ধৰণী মাষ্টৰ, স্বাধীনতা আন্দোলন আৰু পাৰিবাৰিক সংকট

ধৰণী কেৱল তগৰৰ স্বামী নহয়; তেওঁ স্বাধীনতা আন্দোলনৰ আদর্শৰে উদ্বুদ্ধ এজন সচেতন ব্যক্তি। দেশৰ স্বাধীনতাৰ স্বপ্নই তেওঁৰ জীৱনক গভীৰভাৱে প্ৰভাৱিত কৰিছে। তেওঁ সামাজিক দায়িত্ব আৰু জাতীয় কর্তব্যক ব্যক্তিগত সুখৰ ওপৰত স্থান দিয়ে।

স্বাধীনতা আন্দোলনৰ সৈতে জড়িত থকাৰ ফলত ধৰণীৰ জীৱনত বিভিন্ন বিপদ আৰু অনিশ্চয়তাৰ সৃষ্টি হয়। এই পৰিস্থিতিৰ প্ৰভাৱ তগৰৰ জীৱনতো পৰে। স্বামীৰ অনুপস্থিতি, পাৰিবাৰিক চাপ আৰু সামাজিক সমস্যাই তগৰক অধিক নিঃসংগ কৰি তোলে।

লেখকে এই অংশত ব্যক্তিগত জীৱন আৰু জাতীয় জীৱনৰ সম্পর্ক সুন্দৰভাৱে উপস্থাপন কৰিছে। স্বাধীনতা আন্দোলনৰ অভিঘাত কেৱল ৰাজনৈতিক ক্ষেত্ৰত সীমাবদ্ধ নাথাকি সাধাৰণ মানুহৰ পাৰিবাৰিক জীৱনতো কেনেদৰে প্ৰভাৱ পেলাইছিল, সেয়া ইয়াত প্ৰকাশ পাইছে।

বিধৱা তগৰৰ জীৱনসংগ্ৰাম

ধৰণীৰ মৃত্যুৰ পিছত তগৰৰ জীৱনত নতুন দুখৰ সূচনা হয়। সমাজত বিধৱা নাৰীৰ জীৱন কিমান কঠিন আৰু অৱহেলিত আছিল, সেই বাস্তৱতা তগৰৰ জীৱনৰ মাজেৰে প্ৰকাশ পাইছে। স্বামীহীন নাৰীৰ ওপৰত সমাজে আৰোপ কৰা নিষেধাজ্ঞা, সন্দেহ আৰু অবহেলা তাইক মানসিকভাৱে বিপর্যস্ত কৰি তোলে।

তথাপি তগৰে জীৱনৰ প্ৰতি আস্থা হেৰুৱাই নাযায়। সকলো দুখ-কষ্ট সহ্য কৰিও তাই নিজৰ মর্যাদা আৰু মানৱীয় গুণ বজাই ৰাখে। এই সময়ছোৱাত তাইৰ ধৈর্য, সহনশীলতা আৰু মানসিক শক্তিৰ পৰিচয় পোৱা যায়।

তগৰৰ এই সংগ্ৰাম অসমীয়া নাৰীৰ সংগ্ৰামৰ প্ৰতীক। ব্যক্তিগত জীৱনৰ সকলো বিপর্যয়ৰ মাজতো এগৰাকী নাৰীয়ে কেনেদৰে আত্মমর্যাদা বজাই ৰাখি জীৱনৰ সৈতে যুঁজ দিব পাৰে, তাৰ এক মর্মস্পর্শী চিত্ৰ এই অংশত দেখা যায়।

কমলাকান্তৰ পুনৰ আবির্ভাৱ আৰু অনুশোচনা

উপন্যাসখনৰ শেষৰ ফালে কমলাকান্ত পুনৰ তগৰৰ জীৱনত আবির্ভূত হয়। ইতিমধ্যে সময় বহুদূৰ আগুৱাই গৈছে আৰু জীৱনৰ বহু পৰিৱর্তন সংঘটিত হৈছে। তগৰ এতিয়া জীৱনৰ বহু দুখ-কষ্ট আৰু বঞ্চনা অতিক্রম কৰা এগৰাকী অভিজ্ঞ নাৰী। আনহাতে কমলাকান্তো নিজৰ জীৱনৰ বিভিন্ন অভিজ্ঞতাৰ মাজেৰে অতীতৰ সিদ্ধান্তসমূহৰ মূল্য উপলব্ধি কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। তগৰৰ সৈতে পুনৰ সাক্ষাৎ হোৱাৰ পিছত তেওঁৰ মনত অতীতৰ স্মৃতি আৰু অপূৰণীয় ক্ষতিৰ অনুভূতি জাগি উঠে।

তগৰক এসময়ত দিয়া প্রতিশ্রুতি ভংগ কৰি সামাজিক প্রতিষ্ঠা আৰু ব্যক্তিগত স্বার্থৰ পথ বাছি লোৱাৰ বাবে কমলাকান্তৰ মনত গভীৰ অনুশোচনাৰ সৃষ্টি হয়। তেওঁ উপলব্ধি কৰে যে জীৱনৰ প্রকৃত সুখ ধন-সম্পদ, প্রতিপত্তি বা সামাজিক সাফল্যত নহয়; ৰৰং আন্তৰিক সম্পর্ক, বিশ্বাস আৰু মানৱীয় মূল্যবোধত নিহিত থাকে। তগৰৰ দুখ-যন্ত্রণাপূর্ণ জীৱনৰ কথা জানি তেওঁ নিজৰ ভুলৰ গভীৰতা অনুভৱ কৰে।

উপন্যাসখনত কমলাকান্তৰ অনুশোচনাৰ মাজেৰে লেখকে মধ্যবিত্ত সমাজৰ এক গুৰুত্বপূর্ণ সংকট প্রকাশ কৰিছে। বহু সময়ত মানুহে জীৱনৰ বাস্তৱ লাভৰ বাবে হৃদয়ৰ সত্যক উপেক্ষা কৰে, কিন্তু সময়ৰ লগে লগে সেই সিদ্ধান্তই গভীৰ মানসিক শূন্যতাৰ সৃষ্টি কৰে। কমলাকান্তৰ চৰিত্রৰ এই পৰিৱর্তনে উপন্যাসখনক অধিক মানৱিক আৰু জীৱনঘনিষ্ঠ কৰি তুলিছে।

উপন্যাসখনৰ কৰুণ পৰিণতি আৰু তাৎপর্য

জীৱনৰ বাটতৰ সমাপ্তি সুখান্ত নহয়; ৰৰং ই এক গভীৰ কৰুণ অনুভূতিৰ সৃষ্টি কৰে। তগৰৰ সমগ্র জীৱনজুৰি থকা প্রেম, আশা, অপেক্ষা আৰু ত্যাগৰ পৰিণতিত কোনো পূর্ণতা নাহে। জীৱনৰ বিভিন্ন পর্যায়ত তাই বাৰে বাৰে বঞ্চনা, অবহেলা আৰু যন্ত্রণাৰ সন্মুখীন হয়। এই কৰুণ পৰিণতিয়ে পাঠকৰ মনত গভীৰ সহানুভূতিৰ সৃষ্টি কৰে।

উপন্যাসখনৰ সমাপ্তিত লেখকে কোনো কৃত্রিম সমাধান দাঙি ধৰা নাই। বাস্তৱ জীৱনৰ দৰে ইয়াতো সকলো সমস্যাৰ সুখকৰ অন্ত নাহে। এই বাস্তৱধর্মিতাই উপন্যাসখনক অধিক শিল্পসফল কৰি তুলিছে। তগৰৰ জীৱনৰ মাজেৰে সমাজৰ বহু নাৰীৰ জীৱনৰ কৰুণ বাস্তৱতা প্রতিফলিত হৈছে। সেয়েহে তগৰৰ জীৱন কেৱল ব্যক্তিগত কাহিনী নহয়; ই এক বৃহত্তৰ সামাজিক সত্যৰ প্রতীক।

এই কৰুণ পৰিণতিৰ মাজেৰে লেখকে পাঠকক জীৱন, সমাজ আৰু মানৱীয় সম্পর্কৰ বিষয়ে গভীৰভাৱে চিন্তা কৰিবলৈ উদ্বুদ্ধ কৰিছে। ব্যক্তিগত সুখ, সামাজিক মূল্যবোধ, দায়িত্ববোধ আৰু মানৱীয়তাৰ মাজৰ জটিল সম্পর্ক উপন্যাসখনৰ শেষত স্পষ্টভাৱে প্রতিফলিত হয়। এই কাৰণেই জীৱনৰ বাটত এখন কালজয়ী সামাজিক উপন্যাস হিচাপে স্বীকৃত।

৭.৪ উপন্যাসখনৰ সাধাৰণ মূল্যায়ন

জীৱনৰ বাটত অসমীয়া সাহিত্যৰ এখন যুগান্তকাৰী সামাজিক উপন্যাস। এই উপন্যাসখনৰ জৰিয়তে বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱাই অসমীয়া সমাজ জীৱনৰ বাস্তৱ ৰূপ, সামাজিক বৈষম্য, নাৰীজীৱনৰ বেদনাময় অভিজ্ঞতা আৰু মধ্যবিত্ত সমাজৰ মানসিক সংকটক শিল্পসন্মতভাৱে ৰূপায়িত কৰিছে। উপন্যাসখনৰ চৰিত্রসমূহ জীৱন্ত, স্বাভাৱিক আৰু বাস্তৱ জীৱনৰ ওচৰৰ। তগৰ, কমলাকান্ত, ধৰণী, মহীকান্ত আদি চৰিত্রসমূহে সমাজৰ বিভিন্ন স্তৰ আৰু মানসিকতাৰ প্রতিনিধিত্ব কৰিছে।

এই উপন্যাসখনৰ অন্যতম শক্তি হৈছে ইয়াৰ বাস্তৱধর্মিতা। লেখকে সমাজৰ কোনো সমস্যাক আদর্শবাদী বা কৃত্রিমভাৱে উপস্থাপন কৰা নাই। বৰং বাস্তৱ জীৱনৰ সুখ-দুখ, আশা-নিৰাশা, প্রেম-বিৰহ আৰু সামাজিক সংঘাতক স্বাভাৱিকভাৱে চিত্রিত কৰিছে। সেইবাবে উপন্যাসখন পাঠকৰ মনত গভীৰ প্রভাৱ বিস্তাৰ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে।

অসমীয়া সামাজিক উপন্যাসৰ ইতিহাসত জীৱনৰ বাটতৰ অৱদান বিশেষভাৱে উল্লেখযোগ্য। বহু সমালোচকে এই উপন্যাসখনক অসমীয়া ভাষাৰ প্রথম পূর্ণাংগ সামাজিক উপন্যাসসমূহৰ অন্যতম বুলি অভিহিত কৰিছে। সাহিত্যিক গুণ, সমাজ-সচেতনতা আৰু শিল্পসফলতাৰ বাবে এই উপন্যাসখন আজিও সমানভাৱে সমাদৃত।

W অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ২

অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যত জীৱনৰ বাটতৰ স্থান আৰু গুৰুত্ব নিৰূপণ কৰক।

(১৫০টা শব্দৰ ভিতৰত)

2৭.৫ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

- বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱাৰ জীৱনৰ বাটত অসমীয়া সামাজিক উপন্যাসৰ ইতিহাসত এক গুৰুত্বপূর্ণ সৃষ্টি।
- উপন্যাসখন ১৯৪৪ চনত বীণা বৰুৱা ছদ্মনামত প্রকাশিত হৈছিল।
- তগৰ আৰু কমলাকান্তৰ প্রেমকাহিনীক কেন্দ্র কৰি কাহিনীটো আগবাঢ়িছে।
- উপন্যাসখনত গাঁওলীয়া সমাজ, মধ্যবিত্ত জীৱন, নাৰীজীৱনৰ বঞ্চনা আৰু সামাজিক বাস্তৱতা প্রতিফলিত হৈছে।
- তগৰ অসমীয়া সাহিত্যৰ অন্যতম স্মৰণীয় নাৰী চৰিত্র।
- স্বাধীনতা আন্দোলনৰ প্রভাৱ উপন্যাসখনত সুস্পষ্টভাৱে প্রকাশ পাইছে।
- বাস্তৱধর্মিতা, জীৱন্ত চৰিত্র নির্মাণ আৰু সমাজ-সচেতনতা উপন্যাসখনৰ উল্লেখযোগ্য বৈশিষ্ট্য।
- জীৱনৰ বাটত অসমীয়া সামাজিক উপন্যাসৰ বিকাশত এক নতুন দিশ প্রদান কৰিছিল।

৭.৬ অধিক জানিবলৈ

১। ঠাকুৰ, নগেন (সম্পা.) (২০০০); *এশ বছৰৰ অসমীয়া উপন্যাস*; গুৱাহাটী : জ্যোতি প্রকাশন।

২। দাস, শোণিত বিজয় আৰু বায়ন, মুনিন (সম্পা.) (২০০৬); *কথা বৰেণ্য ১০০*; গুৱাহাটী : কথা প্রকাশ।

৩। নেওগ, মহেশ্বৰ (২০০০); *অসমীয়া সাহিত্যৰ ৰূপৰেখা*; গুৱাহাটী : চন্দ্র প্রকাশ।

৪। ভৱালী, শৈলেন (২০০৩); *উপন্যাস বিচাৰ আৰু বিশ্লেষণ*; গুৱাহাটী : চন্দ্র প্রকাশ।

৫। ভৱালী, শৈলেন (২০০৪); *মাধৱ কন্দলিৰ পৰা মামণি গোস্বামীলৈ*; গুৱাহাটী : চন্দ্র প্রকাশ।

৬। মজুমদাৰ, বিমল (২০১১); *সাহিত্যৰ তত্ত্ব আৰু প্রয়োগ*; গুৱাহাটী : জ্যোতি প্রকাশন।

৭। শর্মা, গোবিন্দ প্রসাদ (১৯৯৫); *উপন্যাস আৰু অসমীয়া উপন্যাস*; গুৱাহাটী : ষ্টুডেণ্টছ ষ্ট'ৰছ।

৮। শর্মা, সত্যেন্দ্রনাথ (২০০৭); *অসমীয়া উপন্যাসৰ গতিধাৰা*; গুৱাহাটী : সৌমাৰ প্রকাশ।

৯। শর্মা, শশী (২০০৪); *সাহিত্যত আধুনিকতা*; নলবাৰী : জার্নেল এম্প'ৰিয়াম।

৭.৭ অগ্রগতিৰ খতিয়ান (কেৱল ৰূপৰেখা)

১ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ

তগৰ আৰু কমলাকান্তৰ পৰিচয়... ...প্রেমৰ সম্পর্ক... ...প্রতিশ্রুতি ভংগ... ...তগৰৰ বিবাহ... ...ধৱণীৰ মৃত্যু... ...বিধৱা জীৱন... ...কমলাকান্তৰ পুনৰ আবির্ভাৱ... ...কৰুণ পৰিণতি... ...সামগ্রিক আলোচনা।

২ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ

বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱা আৰু উপন্যাসখনৰ প্রকাশকাল... ...অসমীয়া সামাজিক উপন্যাসত স্থান... ...বাস্তৱধর্মিতা... ...নাৰীজীৱনৰ চিত্রণ... ...গাঁওলীয়া সমাজৰ প্রতিফলন... ...সাহিত্যিক মূল্য... ...সামগ্রিক আলোচনা।

(এই দুয়োটা প্রশ্নৰ উত্তৰ লিখোঁতে আপুনি এই অধ্যায়ৰ সমগ্র পাঠ, উপন্যাসখনৰ কাহিনীগাঁথা আৰু সাধাৰণ আলোচনাৰ অংশ ভালদৰে অধ্যয়ন কৰিলে অধিক ফলপ্রসূ হ'ব।)

৭.৮ আৰ্হি প্রশ্ন

প্রশ্ন ১ : জীৱনৰ বাটত উপন্যাসখনৰ কাহিনীগাঁথা বিশদভাৱে আলোচনা কৰক।

প্রশ্ন ২ : অসমীয়া সামাজিক উপন্যাসৰ ইতিহাসত জীৱনৰ বাটতৰ স্থান নিৰূপণ কৰক।

প্রশ্ন ৩ : জীৱনৰ বাটত উপন্যাসখনৰ সাধাৰণ মূল্যায়ন আগবঢ়াওক।

প্রশ্ন ৪ : তগৰ আৰু কমলাকান্তৰ প্রেমকাহিনী সম্পর্কে আলোচনা কৰক।

প্রশ্ন ৫ : জীৱনৰ বাটত উপন্যাসত স্বাধীনতা আন্দোলনৰ প্রভাৱ সম্পর্কে এটি টোকা লিখক।

প্রশ্ন ৬ : তগৰৰ জীৱনসংগ্রাম বিশ্লেষণ কৰক।

প্রশ্ন ৭ : জীৱনৰ বাটত উপন্যাসখনৰ বাস্তৱধর্মিতা আলোচনা কৰক।

প্রশ্ন ৮ : চমুটোকা লিখক—

(ক) তগৰ

(খ) কমলাকান্ত

(গ) ধৰণী মাষ্টৰ

(ঘ) মহীকান্ত

(ঙ) বীণা বৰুৱা

(চ) জীৱনৰ বাটতৰ সাহিত্যিক গুৰুত্ব